

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

י"ב-י"ג תמוז

(חלק ב')



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת בלק, חיד תמוז, ה'תשפ"ד (א)



LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

י"ב-י"ג תמוז

157

במנהיגי ונשיאי ישראל, שעניניהם נוגעים לכלל ישראל, שבודאי פשוט בתכלית שכל עניניהם מושגחים בהשגחה פרטית – ומדוע הוצרך כ"ק מו"ח אדמו"ר דוקא לחידוש הבעש"ט בענין השגחה פרטית, שהשגחה פרטית היא גם על המינים דומם צומח וחי, ועל כל פרט ופרט – אף שענין זה לא ה' קשור עם גוף המאמר³ – והוסיף, שלולא זאת, אין הוא יודע אם ה' יכול לשאת (לסבול את היסורים ולצאת מן) המאסר.

והתמיהה אף גדולה מזו: במה נוגעת לכאן, לענין המאסר דכ"ק מו"ח אדמו"ר, ההדגשה דהשגחה פרטית? הלא ה' זה ענין הקשור כולו עם קיום התורה ומצוותי, הרבצת התורה והחזקת היהדות ומילוי שליחותו של הקב"ה, ופשיטא שכל השייך לזה – כולל כל הנעשה עם כ"ק מו"ח אדמו"ר – תלוי ברצון וכוונת והשגחת השי"ת.

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם, בקשר למאסרו וגאולתו בי"ב וי"ג תמוז, שבמאמרים שנאמרו בראש השנה שלפני המאסר – ר"ה תרפ"ז – דובר אודות שיטת הבעש"ט² בענין השגחה פרטית, שהשגחה פרטית היא גם על המינים דומם צומח וחי, ועל כל פרט ופרט – אף שענין זה לא ה' קשור עם גוף המאמר³ – והוסיף, שלולא זאת, אין הוא יודע אם ה' יכול לשאת (לסבול את היסורים ולצאת מן) המאסר.

וצריך להבין: החידוש דשיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית הוא, כנ"ל, שגם שאר הברואים שבסוגים חי צומח ודומם מושגחים בהשגחה פרטית ע"י הקב"ה⁴ – אבל הכל מודים (גם לולא חידוש הבעש"ט)⁵ בענין השגחה פרטית על האדם (סוג המדבר), ובפרט לגבי ישראל עם קרובו, ובפרט פרטיות לגבי שומרי תורה ומצוות שבירא, וכל-שכן כאשר מדובר

(6) להעיר שבלקו"ד ח"א (ע' 166 בסוף ס"ב) אומר בענין המאסר והגאולה דאדמו"ר הזקן שה' הכל בהשגחה העליונה ואינו מדייק שע"פ שיטת הבעש"ט. ורק להלן בסעיף בפ"ע (ס"ג) מתחיל לבאר השגח"פ כפי ביאור הבעש"ט.

(7) בפשטות יש לומר שהזכרת ענין שיטת הבעש"ט אודות השגח"פ, שהיא גם בדצ"ח ובכל פרט ופרט, מוסיפה בהרגשת ענין השגח"פ גם על האדם. דאם עשב אחד פרטי הרי גם מספר תנועותיו ואופניו הוא בהשגחה פרטית כ' הנגה האדם הרי ודאי שהוא מושגח בהשגחה פרטית בכל פרטי פרטיות עניני צרכיו (ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"ו, הובא לקמן בפנים ס"א). ועאכ"כ ישראל עם קרובו (ראה לקו"ד ח"א שם סוס"ג). וכהתבוננות שלו בעת המאסר גופא המסופרת בלקו"ד ח"ד שם.

אבל מהמשך הלשון משמע, שהוא מצד עצם שיטת וחידוש הבעש"ט בהשגח"פ, ולא רק שמוזה אפשר להרגיש יותר ענין ההשגחה באדם בכש"כ וק"ו.

(1) נעתק ברשימת המאסר (לקו"ד ח"ד ע' 1252) בהערה.

(2) וידועה ראיית אדה"ז מחולין (סג, א) משלך (וראה לקו"ש ח"ז ע' 63). וראה בארוכה קונטרס השגחה פרטית (נדפס בלקו"ש ח"ח ע' 277 ואילך).

(3) בסה"מ תרפ"ז (קה"ת תשמ"א – נדפס ע"פ העתקה מוגהת ובהוספות בגכת"ק –) לא נזכר ע"ד ענין הנ"ל בהשגח"פ. ואולי נשמט ע"י בעל המאמר מטעם הנ"ל, כיון שלא ה' שייך להמשך הענין ב)המאמר. אף שנאמר (וכידוע בנוגע לכמה מאמרים).

(4) ראה לקו"ד שם. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בהוספות סק"ט ואילך. קונטרס הנ"ל.

(5) ראה קונטרס הנ"ל (ע' 278 ואילך).

כלל אודות עצמו¹⁴, לא עלה במחשבתו שזהו בגדר „רע יורד“¹⁵.

אלא שעפ"ז מתעוררת השאלה: מדוע הדגיש בדבריו את הקושי שבסביל יסורי המאסר¹⁶?

(סה"מ תרפ"ז ע' קצו. סה"מ קונטרסים ח"א קעו, א. לקו"ד ח"ד ע' 1384): „ה' יתברך יתן לנו התוקף המתאים שלא להתפעל מיסורי הגוף ואדרבה לקבולי בשמחה כו"*. אבל נ"ל שזה אמר (בעיקר) בנוגע לחסידי (שלא היו במדרגתו) לחזקם כו', וכהמשך לשונו שם „כל עונש המוטל עלינו על החזקת חדר, על לימוד תורה, על שמירת מצוות, צריך לתת לנו תוספת תוקף כו"*. וראה הערה הבאה.

(14) ראה סה"מ תרפ"ח ע' קמז בהערה מה שאמר בעיר מקלטו קאסטרמא: „מתרפ"ז פחדתי מאוד, על עצמי לא שיערתי, חשבתי על החסידים". וראה סה"ש תש"א ע' 135 ע"ד המסנ"פ של יהודי רוסיא בזמן ההוא: „הם הניחו מציאותם על הצד לגמרי, ועל עצמם לא חשבו כלל“.

(15) כידוע הסיפור מר' זושיא מאניפאלי, שתמה מה שהמגיד שלח אחד מתלמידיו אצלו ללמוד ממנו איך לקבל יסורים בשמחה, באמרו, הרי אין לי יסורים בכלל שאקבלם בשמחה, ומעולם לא חסר לי דבר (ראה לקו"ש ח"ג ע' 1081 ואילך).

(16) ראה לקו"ד ח"א (כא, א) בנוגע ישיבת אדה"ז במאסר, דאותו ג' שעות שישב בבית דירת המנגד כו' ה' לו אז צער גדול מכל המאסר, כי לאחר שכבר נצח הענין כו' הרי עניני גופו ה' לא היו נוגעים לו, לא ה' אכפת לו מכך, שכן ביחס לשהותו של הרבי בצוותא עם המגיד ושמיעתו את הבעש"ט – ניתן לשער שלא ה' אכפת לו להתעכב עוד ג' שעות ועוד יום שלם כו'.

(*) בסה"מ תרפ"ז שם (שננתק מגכ"ק) ליתא הלשון „ואדרבה לקבולי בשמחה“. אבל גם הנדפס בסה"מ קונטרסים כו' הוא מכ"ק מו"ח אדמו"ר (שהגיהו עוה"פ כשנסדרו לדפוס).

ולהודיע – הנרשם שם „רשימה מאחד השומעים“ – כי רצה שיהי' בעילום שמו.

ב. בפשטות יש לומר, שזו גופא היא כוונת לשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר „לשאת (לסבול את היסורים ולצאת מן) המאסר“: כיון שבמאמר דובר אודות השגחה פרטית, הרגיש כ"ק מו"ח אדמו"ר שכל יסורי המאסר הם בהשגחה פרטית מאת הקב"ה, ולכן ה' יכול לסבול אותם.

אך עדיין אין ענין זה מחוור לגמרי, כי לפי זה היתה ההדגשה צריכה להיות (לא כל כך על הענין דהשגחה פרטית, אלא) על הענין ד„אין רע יורד מלמעלה“⁸ וכיו"ב. וכמבואר בפרטיות בתיאור⁹ שזוהי העצה היעוצה לסבול יסורים, עד שיוכל האדם לקבלם ברצון ובשמחה, וכהוראת חזו"ל¹⁰ „כשם שמברך על הטובה כו' ופירשו בגמרא¹¹ לקבולי בשמחה“¹².

ג. ולהעיר – הטעם לכך שלא הזכיר כ"ק מו"ח אדמו"ר ענין זה בתור אמצעי לסבול את יסורי המאסר, מובן הוא:

כ"ק מו"ח אדמו"ר ה' נתון ומסור כל כולו להקב"ה ולתורה ומצוות¹³, באופן שמציאותו העצמית לא תפסה מקום, ולכן מובן, שיסוריו הגשמיים לא יכלו להביאו לידי מצב שלא יוכל לסבול אותם¹³, שכן, מאחר שלא חשב

(8) כ"ה בשל"ה (קו, ב) ובכ"מ בדא"ח (ראה אגה"ק סי"א). ובב"ר (פנ"א, ג) אין דבר רע כו'. וראה מדרש תהלים מזמור קמט.

(9) ח"א פכ"ו. אגה"ק סי"א. סכ"ב. וראה לקו"ש ח"א ע' 284 ואילך.

(10) ברכות נד, א (במשנה).

(11) שם ס, ב.

(12) הלשון בתיאור ח"א שם.

(13) בשיחתו יום ג' תמוז תרפ"ז לפני נסיעתו לעיר מקלטו קאסטרמא, אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר

ו' עקיבא אמר²² „כל ימי הייתי מצטער כו' מתי יבוא לידי ואקיימנו” – היינו שחיפש והשתוקק למסירת נפש מצד עצמה, מצד היוקר העצום של מסירת נפש, משום שעל ידה מגיע האדם למדרגה נעלית יותר בהתקשרות והתאחדות עם הקב”ה²³.

ואילו אברהם אבינו לא חיפש מסירות נפש (בתור תכלית ומטרה לעצמה). ענינו ה' לפרסם אלקות בעולם, כמ”ש ויקרא שם בשם הוי' אל עולם²⁴, אל תקרא ויקרא אלא ויקרא²⁵; כל כולו ה' שקוע בעבודת פרסום אלקות, ואם הדבר הצריך מסירת נפש – לא מנע אותו הדבר כלל מהמשך עבודתו, והוא מסר את נפשו.

ולפיכך חש ר' עקיבא עונג מעיניו המסירת נפש, כי בכך התמלא מבוקשו – למסור נפשו למען אלקות. לא כן באברהם אבינו: כשאסרוהו בבית האסורים²⁶ הצטער מכך, כי בהיותו שם לא ה' יכול לעסוק בעבודת פרסום אלקות בעולם.

ה. עד”ז ה' גם אצל כ”ק מו”ח אדמו”ר, בעל הגאולה:

מצד שלימות וטובת עצמו, הרי המצב הנ”ל – שהגיע לתכלית השלימות בעבודה דמסירת נפש, עד ליסורי הגוף כפשוטם – גורם לשמחה גדולה²⁷.

ואדרבה: כיון שהמאסר והיסורים שבו היו תוצאה מעבודת הקודש שלו בהרבצת התורה והחזקת היהדות בכל רחבי המדינה, וכידוע ומפורסם אודות פרשת הימים ההם, אזי הדבר ה' צריך לעורר בו דוקא את ההפך – תנועה של שמחה, שזכה¹⁷ ע”י עבודה זו לדרגא זו במסירת נפשו¹⁸, עד ליסורי (ופחד) מות במשך ימים רבים כל כך.

ו. שמצינו בר' עקיבא¹⁹, שכאשר זכה לקידוש השם, הרי בו בזמן שמסר נפשו מתוך עינוים קשים, ה' לו מכך רגש של עונג על שבא לידו הדבר ש”כל ימי הייתי מצטער”²⁰.

ד. ויש לומר הביאור בזה:

במאמרי²¹ מבאר כ”ק מו”ח אדמו”ר את החילוק בין המסירת נפש דר' עקיבא למסירת נפש דאברהם אבינו:

(17) להעיר ממה שסיפר כ”ק מו”ח אדמו”ר בנוגע לאדה”ז, כי אדה”ז ה' בשמחה גדולה שזכה לישב בתפיסה ולמסור נפשו על תורת הבעש”ט והרב המגיד (ראה לקו”ש ח”א ע' 73).
(18) להעיר משיחתו ב”ט כסלו תרפ”ז (שנת המאסר) הובא בס' התולדות אדמו”ר מהור”צ ח”ג (קה”ת תשל”ב) ע' 55 (הועתק מאידיש): יהודים חוטפו מס”נ חטפו כי עובר וחולף הזמן של מסנ”פ, עוד מעט ויבוא זמן של חופש גמור בענייני הדת ואז תחפשו מסירות נפש ולא תוכלו לעשות זאת, עוד מעט ויבוא זמן שתדברו במעלתו של מי שזכה „לשבת” בגלל היותו מלמד, בגלל החזיקו חדר, ישיבה או מקוה טהרה. תתקנאו בהם ותצטערו על עצמכם שאתם לא זכיתם לכך, יהודים – חטפו מסנ”פ.

(19) ברכות סא, ב.

(20) כידוע דצער – הפכו עונג (אגה”ק סכ”ט קמט, ב). סידור קנו, א”ב. המשך תרס”ו ע' קז. ובכ”מ.

(21) סד”ה החודש הזה ה”ש”ת. ובארוכה מאמרי חורף דשנה ההיא (ד”ה בראשית וד”ה וירח ה’). סה”ש תש”ג שיחת חגה”פ אות סז.

(22) ברכות שם.

(23) וראה ד”ה בראשית וד”ה וירח הנ”ל שמסנ”פ זו שבאה מצד השכל אינו ענין המסנ”פ בעצם מהותו. ע”ש בארוכה.

(24) וירא כא, לג.

(25) סוטה י, סע”א ואילך.

(26) ראה ב”ב צא, א. פדר”א פכ”ו.

(27) ולהעיר שגם בגילוי היו לו במאסר

אבל מאחר שעבודתו לא היתה (לשם מעלת) מסירת נפש מצד עצמה, אלא כדי למלא את שליחותו בעלמא הדין, להפיץ תורה ומצוות ופנימיות התורה וכו'²⁸ – ולכך ה' מסור באופן ששום דבר לא ה' יכול למנוע אותו מעבודתו, אפילו כשנדרש לשם כך ענין של מסירת נפש, בכל זמן ובכל צעד ושעל בעבודתו (כפי שראו במוחש במשך ימי נשיאותו, ובמיוחד במדינה ההיא לפני המאסר), הרי מובן מדוע הצטער ביותר בעת היותו במאסר.

כי הגם שהוא עצמו נתעלה אז בעילוי אחר עילוי, כנ"ל, גרם הדבר צער ויסורים, שכן המאסר ויסוריו מנעוהו ממילוי שליחותו לקרב את ישראל לה' ולתורתו.²⁹

ו. אבל עדיין צריך ביאור:

גם ב"עבודה הגדולה אשר עבדתי בהרבצת תורה וחיוזוק הדת"³⁰ עסק כ"ק מו"ח אדמו"ר לא (רק) משום שהיתה זאת שליחותו הוא, אלא משום שזוהי

גילויים נעלים – ראה מכתב החסיד רא"ח אלטהויז הי"ד (נדפס בס' התולדות שם ח"ג בסופו) מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: "כל הסיפורים שמספרים אודות רבינו הזקן – אני ראיתם במוחש, לא חלפה רבע שעה מבלי שאראה את אביו".

(28) וראה לקו"ש ח"א שם גם בנוגע לאדה"ז בהיותו במאסר.

(29) וי"ל שזוהי הכוונה במה שאמר "אילו ידעתי שתהי' לכך פעולה, כלומר שעי"ז תשבר ההתנגדות ויתאפשר ללמוד תורה בקלות, הייתי מוחל על כל יסורי" (מכתב הרא"ח הג"ל שם), היינו (לא שלא ה' איכפת לי' היסורים, אלא) שהי' מוחל העילויים הרוחניים שהגיע אליהם ע"י היסורים.

(30) לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו דט"ו סיון תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קמו).

הכוונה העליונה – וכיון שהמאסר לא ה' ח"ו מחמת "אשמתו", אלא אך ורק כתוצאה מהפצת היהדות בשלימות מתוך מסירת נפש בתכלית – הרי מובן בפשטות, שכך ה' הרצון העליון, שכ"ק מו"ח אדמו"ר יהי' באותה שעה במאסר ויעבור את יסורי המאסר ר"ל – וא"כ הדרא קושיא לדוכתא: מה מקום יש להיות בצער מכך?

והביאור בזה:

בעבודת הנשמה למלא את שליחותו של הקב"ה יש ב' אופנים. ודוגמא לדבר באדם התחתון, בענינים תחתונים, שהעסק במלאכתו יכול להיות בשני אופנים: אופן אחד הוא, שהעסק שלו הוא בתור פקיד: אמנם הוא מסור לגמרי לעשות מלאכתו באמונה, ואפילו שלא על מנת לקבל פרס, אבל אעפ"כ – הרי אין הוא אלא פקיד שנתמנה ע"י אחר; אין זה דבר השייך לו, אין זה העסק שלו. משא"כ כשהמלאכה נעשית על ידי בעל הבית עצמו, שהדבר נוגע לו משום שזהו העסק שלו.

הבדל זה בין בעל הבית לפקיד שעושה מלאכתו באמונה אינו בולט כל כך (בשעת עשיית המלאכה גופא: שניהם עוסקים במלאכה במסירות מלאה ובהתמדה; החילוק ביניהם ניכר בעיקר לאחר מכן – בגמר העבודה או בלילה, בין יום-מעשה אחד למחרת).

באותו זמן, כשהמלאכה אינה נעשית והעסק אינו מתנהל, הרי הפקיד ישן בשלוה: הוא עשה באמונה כל מה שהי' ביכולתו הוא לעשות; ואם למרות זאת המלאכה או העסק אינם כדבעי – מרגיש הוא שאין הוא צריך ואין הוא

ביכלתו לעשות, הרי כיון שהענין לא התבצע, או שלא התבצע בשלימות, הרי הוא, בתור „בעל הבית“, מצטער מזה ובצער רב.

ח. ודוגמא לדבר – ממעשה שהי' בא' מאסיפות הרבנים בעיר פטרבורג בזמנו של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, אביו של בעל הגאולה. האסיפות נערכו בקשר לדרישת הממשלה באותה שעה שלרבנים ולמלמדים תהי' מדה מסוימת של השכלה בלימודי חול³³. כמובן, כל גדולי ישראל בזמן ההוא נלחמו בתוקף רב נגד גזירה זו. אבל שרי המלוכה הזהירו, שאם לא יוותרו להם ולא יקבלו את הגזירה, יעשו ח"ו פרעות ביהודים. אדמו"ר נ"ע דיבר באותה אסיפה דברים נמרצים, ובסוף דבריו התעלה. מחמת חריפות דבריו (שכללו גם דברי מחאה נגד השרים שאיימו בפרעות) הטילו עליו אז מאסר (ביתי).

לאחר מכן, כאשר שחררוהו ממאסרו, נכנס אליו אחד מהרבנים, ומצאו יושב ובוכה. אמר לו אותו רב: הרבי מליובאוויטש! מדוע יבכה? הלא עשינו כל מה שהי' בידינו לעשות? ענהו הרבי נ"ע: אבל הענין לא נפעל ...

ט. ועד"ז היתה עבודת בעל הגאולה, שבהיותו חדור ברצון העליון ובכוונה העליונה להפיץ תורה ומצוות ולעשות את העולם לדירה לו ית' – הרי כאשר עבודתו בזה הופסקה ע"י ישיבתו במאסר (והמשך העבודה עמד

יכול לסייע בנדון, וממילא מצפונו אינו טורדו. משא"כ בעל הבית – הוא אינו יכול לישון במצב כזה; הוא אינו יכול להיות במנוחה כל זמן שהמלאכה והעסק אינם כדבעי.

ז. עד"ז יש ב' מדרגות בנשמות וב' אופנים במילוי כוונת הקב"ה בשליחותו בעלמא הדין:

אופן עבודה אחד הוא, שהאדם אמנם מסור לגמרי למילוי השליחות, לא לשם שלימות וטובת עצמו, אלא אך ורק למען הכוונה העליונה, ועושה זאת עד מסירת נפש ועד בכלל; אבל לאחר שעשה כבר כל אשר ביכלתו ואין בידו לעשות יותר מזה – לא שייך שיצטער מכך. והדברים קל-יחומר – שהרי אפילו ביחס לעבודתו הוא „אונס רחמנא פטרי“³¹. ובפרט בידוע, שהכל הוא בהשגחה העליונה, ואם כן הרי זה גופא נקבע ונמדד ע"פ ההשגחה העליונה – לא רק מדת יכולתו לעשות עבודתו, אלא גם באיזו מדה יתבצע הענין המבוקש עתה – וממילא אין שום טעם וסיבה לצער.

אבל כאשר האדם קשור ומיוחד עם הקב"ה כל כך³¹, שרצון וכוונת הבורא נעשה רצונו וכוונתו הוא³², אזי עבודתו אינה (רק) באופן שהוא ממלא את שליחותו מאת הקב"ה, אלא מורגש אצלו שהעבודה היא ענין שלו, ויתר על כן – זוהי כל מציאותו.

ולפיכך, אפילו כשעשה כל אשר

(31) עד"ז (תכלית השלימות בזה ב'רשב"י שאמרו עליו (זח"ב לח, א) מאן פני האדון הוי' דא רשב"י.

(32) ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' שכו ואילך, בחי' הביטול דעבד פשוט, עבד נאמן.

(33) ראה פרטי הענינים בסה"ש תש"ב ע' 111 ואילך.

אלא מה ש"נתאווה"³⁹ להכנס לארץ ישראל הי' (כ"עבד נאמן"⁴⁰) כדי למלא ולהשלים את שליחותו של האדון (הקב"ה) שהיתה – לטובתם של ישראל:

משה רבינו ידע, שזה שלאחר זמן עתיד להתרחש חורבן הבית, ובני ישראל יצטרכו ללכת שוב לגלות וכו' – שייך לזה שיהושע הוא שיכניסם לארץ.

ולכן התפלל משה כל כך על כניסתו לארץ, כי אילו הי' משה מכניס את ישראל לארץ, היו ישראל נשארים בקיום נצחי בארץ, ובית המקדש לא הי' חרב, ולא הי' עוד שיעבוד מלכיות.⁴¹

י. אך עדיין אינו מובן:

כיון שהכל הוא בהשגחה ובכוונת הבורא, ובוודאי תקיים תכלית הכוונה של הקב"ה שע"י הרבצת התורה וחיוזוק היהדות יהי' גילוי אלקות בעולם, עד שהעולם יהי' דירה לו ית' – הרי מזה מוכח, שגם ענין המאסר וכו' אינו כדי שהעבודה תוחלש ח"ו, אלא להפך, כדי שע"י יתוסף יתרון בהפצת היהדות כו'⁴². וכפי שאכן התברר בפועל, שלאחר גאולתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר

(39) סוטה יד, א.

(40) נוסח תפלת שחרית דשבת, ע"פ בהעלותך יב, ז.

(41) שעה"ת (לאדהאמ"צ) ח"ב בתחלתו. אוה"ת ואתחנן ע' סה. צב. צג ואילך (מאוה"ח ומג"ע). וראה אוה"ת שם בביאור מאמר הגמ' בסוטה שם.

(42) וכדבריו בשיחת ג' תמוז (הנ"ל הערה 13) שמסיים שם "תקוותי להשי"ת שהעונש הזמני שהוטל עלי יכניס בעזה"ת כח מחודש בענין הנצחי דחיוזוק היהדות כו'".

בסכנה ר"ל), גרם לו הדבר צער רב ויסורים קשים.

ויתר על כן, ובהקדים: ידוע בפירוש הכתוב³⁴, "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", שאין הכוונה שמשה לא ידע את מעלותיו (שבזכותן – קיבל תורה מסיני, גאל את ישראל ממצרים, וכו'), אלא אדרבה – הענוה שלו באה מזה גופא שידע אודות כחותיו הנעלים ביותר, בחשבו, שאילו היו כוחות כאלו בידי אדם אחר הי' פועל הרבה יותר, כמבואר במקום אחר³⁵.

ועד"ז כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבוודאי העריך את כחותיו, שהרי זהו דבר הכרחי כדי שיוכל לנצלם בשלימות, וכן ידע, שההצלחה בעבודת הרבצת התורה וחיוזוק היהדות דורשת שהדבר יעשה על ידו דוקא, ואדם אחר לא יוכל למלא שליחות זו – ומובן אפוא גודל הצער ועגמת הנפש שגרם לו המאסר.

ועד"ז שמצינו במשה רבינו, שלאחר שגזר הקב"ה "לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם"³⁶, הצטער ביותר והרבה בתפילות ותחנונים³⁷ לפני הקב"ה שיוכל להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, עד שאמרו על זה, "התלמיד כמה סרבן"³⁸, ומובן, שכוונתו בזה לא היתה לתועלת עצמו,

(34) בהעלותך יב, ג.

(35) ד"ה וירא העם תש"י (סה"מ תש"י ע' 236). וראה ד"ה זכור תרס"ה פ"ח. ובארוכה לקו"ש ח"ג ע' 30 ואילך.

(36) חוקת כ, יב.

(37) ראה מדרז"ל ר"פ ואתחנן.

(38) סוטה יג, ב. רש"י ואתחנן ג, כו.

מזו) כוונת הגילוי גופא היא כל סיבת הצמצום – הרי „גוף ועצם הצמצום הוא היפך רצון העליון“, כי רצון העליון הוא שיהי גילוי אור.

יא. על פי כל הנ"ל יובן הקשר דשיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית (שההשגחה היא גם על דומם צומח וחי, ועל כל פרט דכל מין ובכל פרטי עניניו) ליכולת „לשאת (לסבול את היסורים ולצאת מן) המאסר“ –

דיש לומר, שהכוונה בזה היא [לא לעצם הענין דהשגחה פרטית בדצ"ח – אלא] לחידוש העולה משיטת הבעש"ט (שיש השגחה פרטית על דצ"ח) לענין השגחה פרטית על האדם:

164 כ"ק מו"ח אדמו"ר מבאר בא' ממאמרי י"ב תמוז⁴⁵, שענין השגחה פרטית לפי שיטת הבעש"ט פירושו, לא רק שכל תנועה פרטית דכל נברא היא בהשגחה פרטית מהבורא ית', אלא יתירה מזו, שענין התנועה הפרטית דנברא פרטי „יש לו יחס כללי לכללות כוונת הבריאה . . גם תנועה אחת של דשא פרטי משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה“⁴⁶.

ומזה נמצא חידוש גם בענין השגחה פרטית על האדם:

גם לדעת בעלי השיטה שהשגחה פרטית היא רק על מין המדבר, וההשגחה על דצ"ח היא השגחה

התגברה עוד יותר העבודה דחיזוק היהדות, עד שזה גרם ליציאתו מהמדינה ההיא, וע"י כך ניתנה האפשריות להתגברותה והתפשטותה של עבודתו בהפצת התורה וחיזוק היהדות הרבה יותר, עד להפצה בכל רחבי תבל

[וע"ד שהי' בכניסה לארץ ישראל, דהגם שהכניסה בפועל היתה ע"י יהושע ולא ע"י משה, ולכן היתה אפשריות לחורבן ולגלות (וכן הי' בפועל), הרי סוף־סוף הי' הדבר לטובתם של ישראל, כי דבר זה גרם שכל הגילויים יומשכו ע"י עבודת ישראל, וכתוצאה מזה – שהגילויים דלעתיד לבוא יהיו באופן נעלה הרבה יותר⁴³] –

וא"כ מדוע גרם לו הדבר לצער ויסורים?

וי"ל ההסברה בזה:

מאחר שבעת המאסר גופא הי' מצב של העלם והסתר על עבודת הפצת התורה, שלא יכולה היתה להמשיך אפילו באותו האופן שהיתה לפני המאסר, הרי זה עצמו דבר מצער ומכאיב; והצער אינו רק מצד המעמד ומצב של נשמת ישראל למטה, אלא זהו (גם) צער כביכול למעלה – מחמת המצב של היפך הגילוי דאלקות.

וע"ד הידוע בענין הצמצום (כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בא' ממאמרי י"ב תמוז⁴⁴), שהגם שכוונת הצמצום היא בשביל הגילוי שלאחריו, ו(יתירה

(45) ד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"ו (סה"מ קונטרסים ח"ב שסט, ב).

(46) ובד"ה הטה אלקי תרצ"ד (סה"מ שם רעט, א): והקש המתגולל לאותו המקום כפי גזרת ההשגחה העליונה ית' בשביל כונה אלקית כו'.

(43) ראה במקומות שבהערה 41.
(44) ד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך).

כללי לכללות כוונת הבריאה", והוא "משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה" – הרי כל-שכן וקל-וחומר שכן הוא בדברים פרטיים הנוגעים לאדם, שכל פרט ופרט מצד עצמו משלים את הכוונה העליונה בענין הבריאה.

יב. וזהו גם הביאור בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הנ"ל:

החידוש דשיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית הביא לידי גילוי את ההכרה וההרגשה⁵⁰, שמכיון שהמאסר ויסוריו הם בהשגחה פרטית, הרי נוסף לזה שמזה תצא השלמת הכוונה העליונה ע"י ההוספה והחיזוק בהפצת היהדות⁵¹ לאחרי הגאולה מן המאסר, הנה גם עצם המאסר ויסוריו וכו' "משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה" לגלות אלקות בעולם.

ויש לומר שחידוש ויתרון זה בא לידי ביטוי בגלוי בכך, שעצם המאסר גרם בשעת מעשה לתוספת התעוררות ומסירת נפש בישראל בכלל ובחסידיו ומקושריו במיוחד, להתחזק בעבודתו בהחזקת היהדות⁵².

ויתר על כן – הדבר נפעל גם במאסר גופא: עצם "עמידתו" של כ"ק

כללית ("השגחה מינית לא אישית"⁴⁷) – הרי זה דוקא בענינים הנוגעים רק למיני הדצ"ח עצמם; אבל בכל מקרה שבו מהדבר הפרטי (דצ"ח) "יגיע איזה ענין אל השגחת האדם", מודים גם הם שיש השגחה על כל פרט. אלא שלדעתם – "לא יגזור השי"ת על אלו הדגים שימותו או יחיו אבל גזר על האדם הזה ענינו ופרנסתו .. ועד"ו נמצאת השגחה לאדם בבע"ח שלו כגון אם ישמין שורו .. אם תשבר כדו"⁴⁸.

ולפי שיטתם נמצא, שענין ההשגחה הפרטית הוא דוקא על האדם, להיותו תכלית כל הבריאה ("בשביל ישראל שנקראו ראשית"), וממילא ההשגחה הפרטית היא על כל עניני האדם (אפילו כשהוא ענין של דצ"ח).

ומזה מובן, שיש חילוק בין השיטות גם בהשגחה פרטית על עניני האדם גופא: בענינים שבהם ניכרת מעלת האדם, שמחמתה הוא תכלית הבריאה – הרי ההשגחה הפרטית היא באופן גלוי; משא"כ דבר שהוא טפל אצל האדם ואין ניכרת בו מעלתו, הרי ההשגחה אינה בדבר זה מצד עצמו, אלא רק במדה שדבר טפל זה נוגע לאדם⁴⁹.

משא"כ לשיטת הבעש"ט, שכל פרט ופרט בבריאה, אפילו "תנועה אחת של דשא פרטי", יש בו מצד עצמו "יחס

(50) וי"ל שלכן ענין ההשגח"פ נדבר בתוך מאמרי ר"ה, כי ר"ה הוא הראש שבו כלול החיות כו' דכל ימי השנה (לקו"ת תבוא מא, ג. עט"ר בתחלתו בארוכה).

(51) וגם גילוי חדש במצינות דתורת החסידות, ע"ד גאולת אדה"ז ב"ט כסלו – ראה מכתב הרא"ח הנ"ל שם דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר: "עתה יתוסף ריבוי ציורים חדשים בענינים העמוקים וגדושי התוכן שבחסידות".

(52) ראה לקו"ש ח"י ע' 95 בענין זיכרון העולם הצמצום, ע"י קיום המצות במשך זמן הגלות.

(47) לשון הרמב"ם במר"נ ח"ג פ"ז. – אבל ראה פ"י אדהאמ"צ בזה (דרך חיים יג, א"ב).

(48) שומר אמונים בסופו, נעתק בקונטרס הנ"ל (הערה 2). ועיי"ש באורך.

(49) ובמכש"כ מזה שלדעת המו"נ ענין ההשגחה פרטית אינו בסכלים ורשעים כי ההשגחה לפי דביקות השכל (ע"י בקונטרס שם).

לכל לראש יש לדעת שאסור ששום דבר בעולם יפריע וימנע ממילוי שליחותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בהרבצת התורה וחיוזוק היהדות. ובפרט שאפשר שמאחר שאין המלאכה נעשית בזריזות הדרושה, מעכבים לרגע את ביאת משיח צדקנו ואת שכינתא בגלותא;

ולאידיך גיסא יש לדעת, שיהי' אשר יהי' מעמדו ומצבו של האדם, אפילו כשאנו רואה כל אפשרות ח"ו שיוכל לעסוק בהפצת היהדות והמעיינות, אסור לו להתייאש ח"ו, אלא עליו לזכור שגם זה בהשגחה פרטית, וכאשר "יגעת" אזי "ומצאת"⁵⁷, וימצא גם במצב זה ענין שיפעל גילוי אלקות ובגילוי ממש.

ועי' פועלים סוף-סוף שגם העבודה תהי' במצב דהתגלות, שתביא בזריזות את ביאת משיח צדקנו, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר⁵⁸.

(משיחת י"ג תמוז תש"א)

מו"ח אדמו"ר בתוקף עצום בהנהגתו שם, שלא להתפעל כלל מהאויבים והמנגדים לקדושה; ויתר על כן: שלא להחשיבם למציאות כלל, עד שהביט עליהם כאילו היו "כאין ואפס ממש", שכך היתה הנהגתו כל משך זמן היותו במאסר⁵³ –

הנה זה גילה במאסר גופא, ש"אין עוד מלבדו"⁵⁴.

ודבר זה פעל בהם את הביטול, שגם הם הוכרחו להוציא את כ"ק מו"ח אדמו"ר לחירות, כמו שנתבאר כמה וכמה פעמים בארוכה.

יג. "הימים האלה נזכרים ונעשים"⁵⁵, והרי "בתר רישא גופא אזיל"⁵⁶, ומזה מובן, שהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר שסיפר אודותי' יש בה הוראה ונתינת כח בעבודת כאו"א מישראל:

(53) ראה סה"ש תש"א ע' 138 ואילך. לקו"ש ח"ד ע' 1061 ואילך.

(54) ראה סה"ש תש"ג שם בנוגע עבודת אברהם: ובהיותו במאסר עסק שם בעבודתו לפרסם אלקותו ית'.

(55) ראה רמ"ז בספר תיקון שובבי"ם, הובא ונתבאר בס' לב דוד להחיד"א פכ"ט.

(56) עירובין מא, א.

(57) מגילה ו, ב.

(58) ישעי' מ, ה.

